

Dalende prijzen, blik blijft op Midden-Oosten gericht





De rente blijft onveranderd. De ECB (Europese Centrale Bank) heeft dit besloten na een flink aantal verhogingen in de afgelopen vijftien maanden. De

prijstdruk neemt wat af nu de inflatie ongeveer gehalveerd is. Nu de stijgingen achter de rug zijn is de vraag wanneer de rente weer wat zal gaan dalen. Dat lijkt nog niet aan de orde. Om de inflatie verder te bestrijden lijkt een nieuwe renteverhoging nog noodzakelijk. En met mogelijk stijgende energiekosten in de aankomende winter is dit scenario zeer reëel. Het dagelijks leven is in oktober 0,4% goedkoper geworden in vergelijking met dezelfde maand vorig jaar. Dat zit wel een addertje in het gras. Allereerst is het een eerste raming en bijstelling zal later nog plaatsvinden. Maar belangrijker: als we de component energie buiten beschouwing laten zijn prijzen gestegen. Als we naar het dagelijks leven kijken, de prijzen voor voedingsmiddelen, dranken en tabak, waren die in oktober nog 8,7% procent hoger dan een jaar eerder. Op 7 november worden de volledige inflatiecijfers gepubliceerd. De economie van Duitsland is de derde ter wereld. Die plek werd ingenomen door Japan. De Verenigde Staten staan op de eerste plaats en China op de tweede plaats. De concurrentiepositie van Nederland komt steeds meer onder druk te staan. Door gebrek aan investeringen en innovatie wordt terrein ingeleverd. Met name in de chemie is dit van toepassing. In sectoren als de elektrotechniek, machinebouw en farmacie is veel kennis nodig waardoor de concurrentie met landen waar de lonen lager zijn veel minder is. Maar het blijkt dat landen als Duitsland en België structureel meer investeren in onderzoek en ontwikkeling in deze sectoren. In China blijft de overheid steun aan de economie geven. Het herstel van de Chinese economie is nog niet op volle toeren en door de crisis in de vastgoedsector geven consumenten minder geld uit. Door het begrotingstekort nu op te laten lopen komt geld vrij om bedrijven te steunen die onder hun grote schuldenlast dreigen te bezwijken. De Japanse regering heeft het plan om miljarden dollars uit te geven aan huishoudens met lage inkomens om hen te steunen bij de stijgende kosten van levensonderhoud. De daling van prijzen die Nederlandse industriebedrijven vragen voor hun

goederen zijn in september verder gedaald: gemiddeld met 3%. Het is de zesde maand op rij dat de afzetprijzen dalen. De industrie-prijzen volgen de olieprijs, en die zijn gedaald vergeleken met een jaar geleden.

HET WEER

Nu de maand oktober op het eind loopt blikken we vooruit naar de maand november. Die lijkt zacht en nat te worden. Vooral de nachttemperatuur zal hoger zijn dan gemiddeld. De wind zal zich ook laten gelden. Ook voor de 2^e helft van november zal er nog geen sprake zijn van echt winterweer. Het zal minder gaan regenen, maar wel meer dan gemiddeld. Bij heldere en droge perioden kan de temperatuur onder 0 gaan. Het gemiddelde aantal van 5 vorstdagen lijkt niet gehaald te gaan worden.



OLIE



De olieprijs zijn afgelopen week gedaald, echter dat ging met pieken en dalen. Woensdag werd de laagste waarde van de week bereikt met ruim

\$87. Vervolgens steeg de olie weer boven de \$90 op donderdag om aan het einde van die donderdag weer naar bijna \$88 te dalen. De week werd op vrijdag afgeloten op \$89,89. De dalingen werden veroorzaakt door economisch nieuws. Dalende bedrijfsactiviteiten wezen naar een mogelijke recessie waarbij de vraag naar olie zal dalen. Maar de spanningen in het Midden-Oosten en mogelijke escalaties tussen Israël en Hamas blijven de boventoon voeren. Een op handen zijnde grondoorlog waarbij mogelijk Iran betrokken kan raken zorgt direct voor angst en stijgende prijzen. Uitbreiding van het conflict kan leiden naar olieprijs die richting de \$140 per vat gaan. De Amerikanen willen hun Strategic Petroleum Reserve (SPR) aanvullen. Na het onttrekken van ongeveer 180 miljoen vaten uit de SPR (om prijzen te stabiliseren tijdens de energiecrisis) zijn er minder dan 5 miljoen vaten aangevuld. De

olieprijs zal de ontwikkelingen rondom de oorlog tussen Israël en Hamas blijven volgen.

KOLEN

Veel nieuws op het gebied van kolen is er niet. De prijzen zijn gedaald, met uitzondering van een kleine opleving op donderdag. De Duitse waterstanden zullen naar verwachting de komende dagen snel stijgen, wat de transportproblemen voorlopig volledig zou moeten oplossen. De kolenprijzen blijven de overige commodities volgen. De kolenprijs voor de maand november sloot op €130,05 per ton.



GAS

De gasprijzen zijn op weekbasis verder gedaald. Dat heeft te maken met een gezond aanbod en relatief warm weer. Oekraïne wil vanaf 2025 stoppen met het doorvoeren van Russisch gas richting het westen. Het contract loopt af. Volgens Oekraïne zou men ook eerder kunnen stoppen omdat de betalingen van Rusland niet correct zijn. Daarmee zou Oekraïne meerdere Europese landen duperen wat reden is om het contract uit te dienen. Rusland zal tijdens de winter meer gas gaan leveren aan Hongarije en China. Hongarije onderhoudt als enige EU-lid nog vriendschappelijke betrekkingen met Rusland. Het zal niemand verbazen dat China inmiddels de grootste gasklant van Gazprom is geworden. Eind 2019 werd de Power of Siberia-pijpleiding in gebruik genomen waarmee in 2022 15 miljard kubieke meter werd geleverd. In 2023 zal dat 22 miljard kubieke meter zijn. In 2025 zal de maximale capaciteit van de leiding benut gaan worden met ca 38 miljard kubieke meter. Er wordt gesproken over een mogelijk Power of Siberia 2-project. Afgelopen week is bekend geworden dat de schade aan de Balticconnector is veroorzaakt door een anker dat over de zeebodem werd gesleept. Het blijft onduidelijk of dit een ongeluk was of met opzet is gedaan.

POWER

De powerprijzen zijn gedaald. Een aantal risico's verdwijnen langzaam uit de markt. De waterniveaus stijgen naar normaal, waardoor productie-eenheden naar behoren kunnen presteren. De Franse productie levert on-



geveer 40 GW. De windproductie is afgelopen week boven gemiddeld geweest maar zal komende week naar gemiddeld dalen. Betekent dat de prijzen voor power ook de ontwikkelingen in het Israël – Hamas conflict zullen blijven volgen.

EMISSIONS

De koolstofprijzen wisten een harde barrière te doorbreken. Op woensdag daalden de prijzen onder de 80 EUR/tCO₂. Dit bleek al enige tijd een sterk weerstandsniveau te zijn maar de week sloot op €79,17 per ton. Op woensdag werd ook het reguliere Commitments of Traders-rapport gepubliceerd, waaruit blijkt dat de netto shortpositie van financiële spelers de afgelopen week is toegenomen. Dat zou waarschijnlijk één van de drijvende krachten kunnen zijn achter de daling van de prijs van vorige week. Milde weersvoorspellingen en een overwegend gemiddelde hernieuwbare energieopwekking ondersteunen de koolstofprijzen niet sterk. Daarbij komt nog dat hogere temperaturen die verwacht worden tezamen met de hogere veilingvolumes signalen richting dalende prijzen.



OUTLOOK

GAS

GEMIDDELD WEER, MAAR DE MIDDEN-OOSTEN DREIGING BLIJFT

Het weer en de forecast van het aanbod zullen geen reden zijn voor stijgende prijzen. De focus ligt vooral op de ontwikkelingen in het Midden-Oosten. Als de strijd daar gaat ontbranden liggen stijgende prijzen in de lijn der verwachting. Cal24 baseload **daalde**: van 56,50 naar 53,80 €/MWh. De spotmarkt (TTF) handelt op 48,47 €/MWh. Op maandag 30 oktober noteerde de spotmarkt een prijs van 47,98 €/MWh.

POWER

MINDER WIND, MEER WATER

Met minder wind in het vooruitzicht kunnen spotprijzen gaan stijgen. De termijnprijzen zullen vooral de blik op het Midden-Oosten gericht houden. Cal24 baseload **daalde** van 129,50 naar 123,10 €/MWh. De spotmarkt (EPEX) handelde op 118,77 €/MWh. Op maandag 30 oktober 2023 noteerde de spotmarkt een prijs van 94,05 €/MWh.